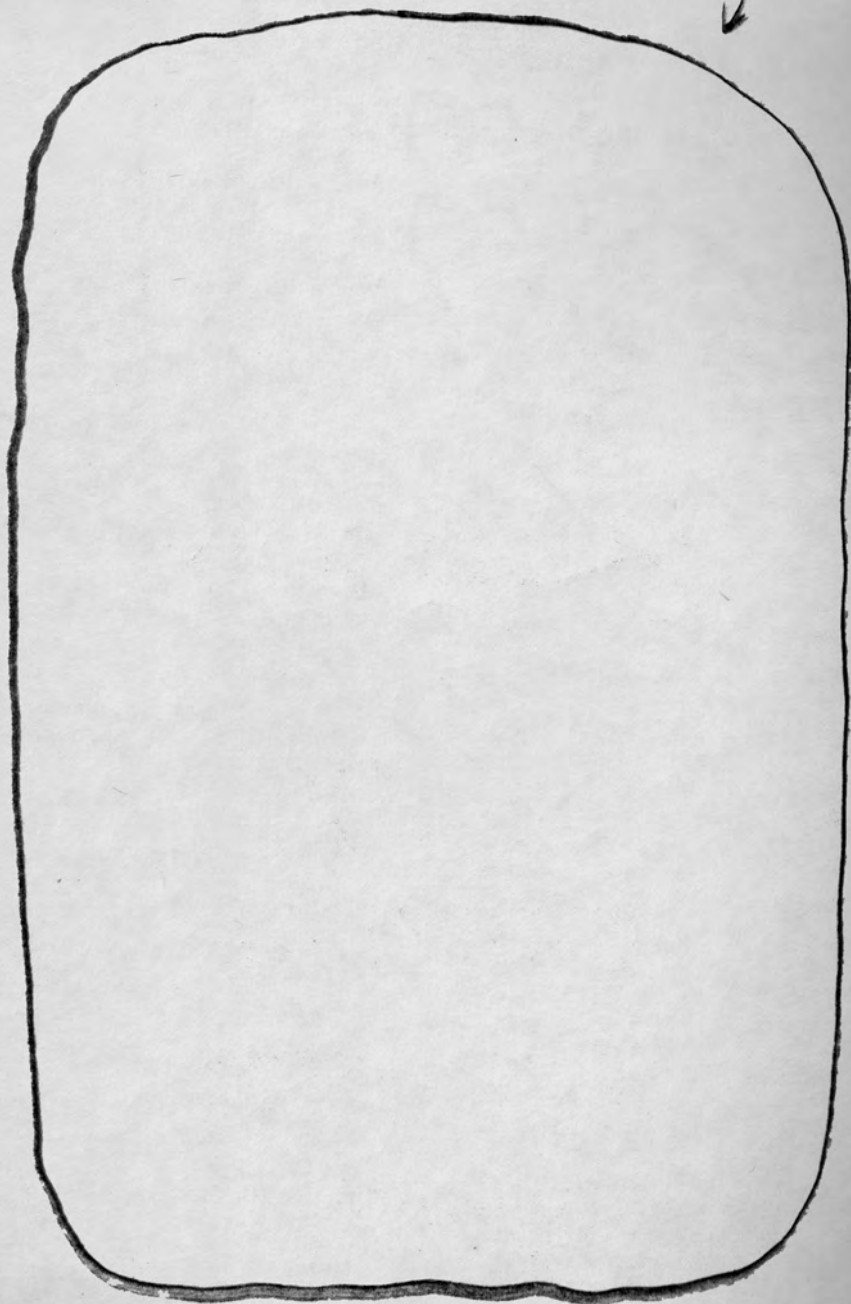

UPOZORNĚNÍ:

NESNAŽTE SE VYTVORIT
NĚCO HEZKÉHO! NE ŽE KNIHU
VYHODÍTE, KDYŽ SE VÁM
NEBUDE LÍBIT STRÁNKA,
KTEROU JSTE PRAVĚ DODĚLALI.
NESÁZEJTE NA JISTOTU!
NETRAPE SE KVŮLI TOMU,
JESTLI TO NĚKDO POCHOPÍ!
VŽIJTE SI TO! VMAŽTE SE!
VYZKOUŠEJTE NĚCO ÚPLNĚ
NOVÉHO! MOC O TOM
NEPŘEMÝŠLEJTE! (KLIDNÁ
MYSL JE ŽÁRUKOU ÚSPĚCHU.)

NAPIŠTE SI VLASTNÍ ÚVOD ↴

Poznámka: Následující úvod si buď přečtete, nebo ho přeskočte a do vyhrazeného místa vlevo napište vlastní úvod. Nebo se rovnou pusťte do úkolů.

ÚVOD

Před několika lety mě nadchlo dílo holandského umělce Base Jana Adera. Jako první jsem viděla video Broken Fall – muž se drží větve a pohupuje se vysoko nad potokem. Větev se houpala a já čekala, až dojde k tomu, k čemu muselo nevyhnutelně dojít. Byla jsem napjatá, ale taky mi cukalo v koutcích, a dokonce jsem se několikrát zasmála nahlas. A pak se to stalo. Muž spadl do potoka a vylezl na břeh. Celé to trvalo jen 1 minutu a 44 vteřin.

Ader se často zabýval gravitací – zajímalo ho padání a pouštění předmětů z výšky. Je to k smíchu, a právě proto se mi to tak líbí. Je to absurdní téma, úžasně jednoduché a přitom nadmíru závažné.

V tom videu je i rozhovor se starým holandským námořníkem, který dokonale vystihl Aderovo dílo – nepřímě popsal, jak funguje improvizace. Já jsem nicméně došla k závěru, že Aderovi nešlo při „pádech“ o padání jako takové, ale o okamžik (jednu desetinu vteřiny), kdy se člověk rozhodne, že se pustí. Je to okamžik transcendence – hodíte všechno za hlavu a vrhnete se do neznáma.

A právě okamžik, kdy člověk hodí všechno za hlavu a vrhne se do neznáma, se opakovaně snaží zažít každý, kdo se věnuje improvizaci, dělá umění nebo experimentuje, protože tenhle

lákový pocit uvolnění, euforie smíšené se strachem, už několikrát zažil. Ten pocit je totiž návykový. Na chvíli máte dojem, že děláte něco opravdu přínosného, že si zahráváte a vytváříte něco velkého, něco, co zatím nedokážete pojmenovat. Je to určitý začátek (provázený pocitem zranitelnosti, který k tomu neodmyslitelně patří).

Všichni dobře víme, jaké to je odněkud spadnout, ale jen málokdo z nás experimentoval s gravitační silou. Není to, že spadneme nebo něco rozbijeme, důsledkem omylu? Jaké to asi je nechat se schválně vyvést z rovnováhy?

Definice „omylu“ nebo „náhody“ (pouze pro účely téhle knížky):

Happening nebo událost, při níž nemáme konečný výsledek (dílo) zcela ve svých rukou. Podobu výsledného díla nemůžeme předpokládat. Klidně tomu můžeme říkat „experiment“.

Při práci na téhle knížce jsem si uvědomila, že „omylem“ ve skutečnosti myslím improvizaci. Improvizace znamená, že se na určitou dobu necháme vyvést z rovnováhy a ocitneme se v situaci, kdy se musíme okamžitě rozhodnout. Když se rozhodujeme pod tlakem, nezbyvá nám než se smířit se skutečností a vystačit si s tím, co máme k dispozici. Navíc jsme nuceni udělat něco, co bychom za normálních okolností neudělali. A právě to je podle mě cílem téhle knihy – vehnat vás do situací, které nebudete mít tak úplně ve svých rukou, a donutit vás udělat něco, co byste za normálních okolností neudělali. Řekla bych, že se vám tak podaří vytvořit něco nového a úplně jiného než dosud.

DEREK BAILEY NA TÉMA
IMPROVIZACE: „VŠICHNI, KDO SE
věnují improvizaci, ji považují ZA
přínosnou kvůli možnostem,
KTERÉ SKÝTÁ. Z TAKY KVŮLI TOMU,
CO BY SE MOHLO STÁT, ale přitom
se TO STANE jen MÁLOKDY, napří-
klad to, že „ZE SEBE vystoupíte“.
PŘIHOdí se něco, co vás na určitou
dobu — třeba jen NA jednu nebo
dvě vteřiny — rozhodí NATOLIK,
že zareagujete, jak byste za nor-
málních okolností nezreagovali.
uděláte něco, čeho podle vás ani
nejste schopni.“

Velkou nevýhodou zkušených i nezkušených umělců je, že se s téměř posvátnou úctou snaží vytvářet „krásná, přesná a dokonalá“ díla. Takový postoj zcela vylučuje spontánnost a hravý přístup k vybraným materiálům a metodám. Experimentování se nepřipouští. Výsledné dílo je důležitější než proces jeho vzniku.

Byla bych ráda, kdybyste si v rámci cvičení v téhle knize vyzkoušeli, jaké to je tvořit bez ohledu na výsledek. Právě o tenhle zážitek by vám mělo jít. Co kdybyste se zcela osvobodili od výsledného díla?

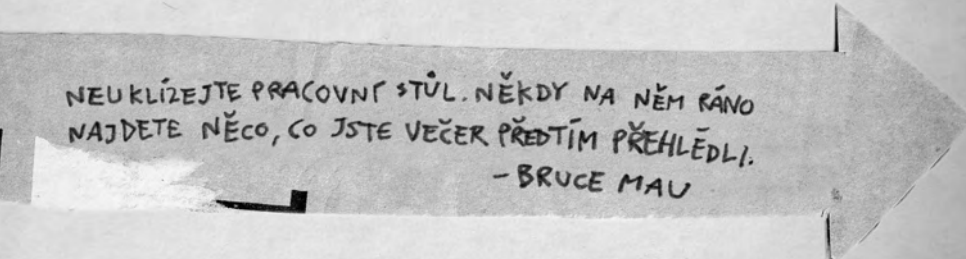
JAK SE ZÁMĚRNĚ DOPUSTIT OMYLU?

Podle mě se člověk „naučí“ experimentovat, když se přestane bránit neznámu (například se začne zabývat novým materiálem). Postupně si zvykne na to, že se při práci dá riskovat, a časem udělá značný pokrok – nejen při tvorbě uměleckých děl, ale i v životě. V takovém případě vůbec nezáleží na tom, jestli se tak stalo omylem, nebo ne.

PROČ BYSTE TO MĚLI CHTÍT ZKUSIT?

Když budete počítat s chybami a nebudete se je bát dělat (tj. když budete smíření s tím, že se vám něco nemusí povést), zakusíte pocit svobody, protože se budete umět uvolnit a radovat se z toho, co život přináší. V životě není všechno „jako ze škatulky“. V čurbesu je krása.

Čurbes se vyznačuje tou předností, že v něm můžeme odhalit překvapivé vztahy a souvislosti. Ty nás mohou inspirovat k novým nápadům, zájmům, kombinacím a řešením.

NEUKLÍZEJTE PRACOVNÍ STŮL. NĚKDY NA NĚM RÁNO
NAJDETE NĚCO, CO JSTE VEČER PŘEDTÍM PŘEHLĚDLI.
- BRUCE MAU

OMYLY A ČURBESY V RŮZNÝCH KONTEXTECH (JAK IMPROVIZOVAT)

- pohyb (když se ztratíme, jdeme pozadu, něčím hodíme)
- materiály (když stříháme, něco někam kapeme, něco upustíme, něco rozdrtíme, necháme něco shnit atd.)

- psaní (když se vykašleme na gramatiku a pravopis)
- kontakt s lidmi (když s někým mluvíme nebo s někým něco děláme)

VYZKOUŠÍTE SI NÁSLEDUJÍCÍ POSTUPY:

- vrozené štěstí (dar náhodně nacházet nečekané a příjemné věci, zvlášť když hledáme něco úplně jiného)
- neurčitost (dílo vytvořené náhodou, šťastnou souhrou okolností nebo zázrakem)
- nedostatek/nadbytek materiálu
- improvizace/intuice
- hra, zkoumání materiálů a jejich vlastností
- odchylka (porušení zaběhlých pravidel)
- mylný výklad
- přerušování, provádění určité činnosti a zjištění, co se stane, když budeme činnost opakovaně přerušovat (přerušování může být náhodné nebo plánované)
- kombinování nových nápadů
- rychlost
- podceňování a přeceňování
- podvědomé myšlení
- vychýlení; tenhle pojem vymysleli situacionisté; upravení stávajícího díla tak, aby nabylo nového významu

ZÁMĚR

Cílem následujících cvičení je:

- Vehnát vás do situací, kdy nebude výsledek tak úplně ve vašich rukou.
- Používat nejrůznější materiály a důkladně se s nimi seznámit.

BUDETE POTŘEBOVAT:

nůžky, pero, tužku, inkoust, vodu, vodou ředitelnou barvu, uhlí, klacky, bílé lepidlo, izolepu, voskovky, papíry, kávu, čaj, džus, zmrzlinu, smírkový papír, lopatu, křidu, slovník, kamínky, nalezenou fotku, časopis nebo noviny, papírovou tašku, brčko, gumičku, zvýrazňovače, misku, připínáčky, listí, balonky, jídlo, špínu, plechovku, plato od vajec, roličku od toaletního papíru, igelitové sáčky a tašky, krabici od vloček, látku, modré předměty, provázek, kladivo, vajíčko, malířský štětec, karton, gumu, digitální fotoaparát, minci, prach, kakao, mouku, špendlík, žehličku, popel, kuráž.

Nic takového jako neúspěšný
experiment není, jsou jen
experimenty s nečekanými
výsledky.

R. Buckminster Fuller

TAK POJĎME NA TO...